

Kapitel 29

GRAMMATIK

Läs s. 211 + G48-50

Att kunna:

- Ablativus absolutus
- Gerundium
- Gerundivum

Ablativus absolutus

Läs G48.

Ablativus absolutus är en fristående satsförkortning som fungerar som adverbial. Med fristående menas att subjektet och predikatsverbet i bisatsen inte är identiska med huvudsatsens subjekt och predikatsverb: *Sole lucente in umbra sedebam.* 'När solen sken satt jag i skuggan'. Detta kan jämföras med participium coniunctum, där participet är förenat med (knutet till) ett substantiviskt ord i huvudsatsen: *Amicum in foro ambulantem salutavi.* 'Jag hälsade på min vän som promenerade på torget.' Här är *ambulantem* i bisatsen knutet till *amicum* i huvudsatsen.

Observera att verbet *esse* saknar presens particip. I en ablativus absolutus kan detta icke-existerande particip vara underförstått:

Caesare duce ordagrant 'Caesar (varande) befäl' = 'Under Caesars befäl'

me (te osv.) auctore 'på mitt (ditt osv.) förslag'

me (te osv.) invito 'mot min (din osv.) vilja'

matre viva 'under min mammas livstid'

Natus est Augustus M. Tullio C. Antonio consulibus (= år 63 f Kr) 'Augustus föddes under Marcus Tullius och Gaius Antonius konsulat.'

I svenskan finns en motsvarighet till ablativus absolutus i några fasta uttryck: *Momsen inräknad kostade TV:n 4000 kr. Allt inberäknat kostade resan 3000 kr. Hon gjorde det, mig ovetande. Alla var där, chefen undantagen.*

Gerundium och gerundivum

Se G49 och 50.

ÖVNINGAR

Gör övningarna på s. 212 och därefter extraövningarna nedan. Ordlista till extraövningarna finns efter övn. 2.

1 Översätt följande meningar som alla innehåller en ablativus absolutus. Tänk på att konstruktionen kan översättas på flera sätt. Sammanhanget avgör.

1. Matre epistulam scribente, filia librum legebat.	6. Pace facta, omnes cives laetissimi erant.
2. Amicis in horto sedentibus, Marcus cenam praeparabat.	7. Monte ascenso, valde fessi eramus.
3. Sole lucente nos in umbra sedere oportet.	8. Militibus convocatis, dux orationem habuit.
4. Sole lucente non in umbra sedebamus.	9. Vino empto, amicos ad epulas invitavimus.
5. Pueris male cantantibus, canis latrabat.	10. Dona non datis tamen contentae sumus.

2 Översätt följande meningar som innehåller gerundivum.

1. Haec vina sunt bibenda. 2. Murus aedificandus est. 3. Hic liber tibi legendus est. 4. Nunc laborandum est. 5. Nunc vobis audiendum est. 6. Bellum evitandum est. 7. Ad forum nobis festinandum est. 8. Camerae ornandae sunt. 9. Totam noctem in silva nobis manendum erat. 10. In silva nobis dormiendum erit.

camer-a, ae <i>lf</i> rum	luceo 2 lysa
contentus, -a, -um <i>adj</i> nöjd	male <i>adv</i> illa
convoco 1 sammankalla	orationem habere hålla tal
do, dedi, datum 1 ge	orno 1 pryda, utsmycka
dux, duc-is 3 <i>m</i> befålhavare	pacem facere sluta fred
emo, emi, emptum 3 kpa	praeparo 1 förbereda
epul-ae, rum <i>lf pl</i> fest, kalas	

FACIT TILL EXTRAÖVNINGARNA

- 1 1. Medan mamman skrev ett brev, lste dottern en bok.
2. Medan vännerna satt i trädgården, förberedde Marcus en måltid.
3. Om (När) solen skiner br vi sitta i skuggan.
4. Fastän solen sken satt vi inte i skuggan.
5. Eftersom pojkarna sjöng illa, skällde hunden.
6. Sedan fred slutits var alla medborgarna mycket glada.
7. När (Eftersom) vi hade bestigit berget var vi mycket trötta.
8. Sedan soldaterna sammankallats, hll befälhavaren ett tal. / Befälhavaren sammankallade soldaterna och hll ett tal.
9. När vi hade köpt vin, bjöd vi våra vänner på kalas.
10. Fastän vi inte fick några gåvor (presenter) var vi [dock] nöjda.
- 2 1. Dessa viner br drickas. 2. En mur br/måste byggas. 3. Du br/måste lsa den här boken.
4. Nu br/måste jag (vi) arbeta. 5. Nu br/måste vi lyssna. 6. Krig måste undvikas. (Vi måste undvika krig.) 7. Vi måste skynda oss till torget. 8. Rummen br/måste utsmyckas. (Vi br/måste utsmycka rummen.) 9. Vi var tvungna att stanna i skogen hela natten. 10. Vi kommer att vara tvungna att sova i skogen.

ÖVERSÄTTNING AV DE LATINSKA TEXTERNA

Publilius Syrus: några visdomsord

- 1 Inget tillfälle att vara på sin vakt br (avfärdas =) frsittas.
(*dimittenda* r gerundivum)
- 2 Fr den girige saknas aldrig skäl att tacka nej.
- 3 Den som dömer snabbt skyndar sig att ngra.
- 4 Genom att bära en gammal oförrätt inbjuder man en ny.
- 5 Genom att alltid frukta undviker den förståndige det onda.

Mordet på Caesar

Mer än sextio personer konspirerade mot Caesar och Gaius Cassius och Marcus Brutus var ledare för sammansvärjningen.

De sammansvurna ställde sig runt omkring Caesar då han satte sig ned och Tillius Cimber, som hade åtagit sig att spela huvudrollen, gick närmare honom liksom för att fråga något. Cimber fattade tag i Caesars toga vid båda skuldrorna. Därefter sårade den ene av bröderna Casca Caesar strax nedanför halsen, samtidigt som denne ropade: ”Detta är ju våld!” Caesar grep tag i Cascas arm och genomborrade den med sitt skrivstift. Han (Caesar) sökte skynda undan men hejdades av ytterligare ett hugg. Och när han märkte att han angreps från alla håll med dragna dolkar, höljde han huvudet i togan. Samtidigt förde han med vänstra handen ned vecket i togan till nedre delen av smalbenen för att därigenom falla mer värdigt med även nedre delen av kroppen täckt. Och så genomborrades han av tjugotre hugg och han utstötte en enda suck endast vid första hugget utan att säga något. Somliga har berättat att Caesar sagt till Marcus Brutus när denne rusade fram emot honom: ”Även du, mitt barn!”

Medan alla flydde åt olika håll, låg han en stund livlös, tills tre slavar bar hem honom lagd på en bår och med ena armen hängande ned. Och av (så många sår =) de många sårerna var, enligt vad läkaren Antistius ansåg, inget dödligt utom det (som han mottog som det andra i bröstet =) andra såret i bröstet.

De sammansvurna hade tänkt släpa den dödes kropp till Tibern, konfiskera hans egendom och ogiltigförklara hans ämbetshandlingar, men av fruktan för konsuln Marcus Antonius och rytteriöversten Lepidus avstod de.

Om kejsar Augustus vardagsvanor

Först bodde Augustus nära Forum Romanum i ett hus som hade tillhört talaren Calvus. Sedan bodde han på Palatinen, men i en enkel byggnad som tillhört Hortensius och inte var iögonenfallande, vare sig genom sin storlek eller utsmyckning. Under mer än fyrtio år (var han kvar i =) använde han samma sovrum både vinter och sommar även om han ansåg att staden (= Rom) om vintern var föga hälsosam för hans hälsa. Sina egna residens (palats) i landsorten smyckade han inte så mycket med statyer och målningar som med terrasser och trädplanteringar samt föremål som var av intresse därför att de var gamla eller sällsynta.

Att Augustus var enkel och sparsam i fråga om möbler och annat bohag kan man ännu i dag se av de soffor och bord som finns bevarade, av vilka de flesta knappt är fina nog ens för en vanlig medborgare. Han bar mestadels kläder för hemmabruk som var tillverkade av system, hustrun och dottern. Han bar togor som varken var åtsittande eller vida, och ganska höga skor för att han skulle tyckas längre (resligare) än han var.

Han var mycket liten i maten, som var nästan att betrakta som enkel. Han tyckte bäst om enkelt (grovt) bröd, små fiskar, handpressad färsk ost och gröna fikon. Han var av naturen mycket måttfull även när det gällde vin.

Under hela sin livstid fick Augustus uppleva flera allvarliga och farliga sjukdomar. Några återkom vid en bestämd tidpunkt varje år. Därför hade han svårt att uthärda både kyla och värme. Solen tålde han inte ens på vintern, och även hemma kring bostaden promenerade han inte ute i det fria utan en bredbrättad hatt på huvudet. Sina resor gjorde han i bärstol, och för det mesta på natten. Det gick så långsamt och i så små etapper att han först efter två dagar kom fram till Praeneste och Tibur. Om han kunde resa någonstans sjöledes (till havs), föredrog han att resa med båt.